

APADRINEM PATRIMONI: ACCIÓ INTEGRAL SOBRE UN ELEMENT PATRIMONIAL AMB TECNOLOGIES DE L'APRENTATGE

Joan Gumbert Ribot / Enric Cobo Barri

1. Context geopolític i arxivístic de Catalunya.

Catalunya, situada al sud-oest del continent europeu i al nord-est de la península Ibèrica, té una superfície aproximada de 32.000 km² i una població de més de 7.500.000 d'habitants. Forma una comunitat autònoma dins d'Espanya, amb una institució de govern pròpia, la Generalitat de Catalunya. Catalunya, com tots els pobles i nacionalitats, és fruit d'un conjunt de condicionaments històrics i geogràfics que l'han proporcionat una entitat pròpia posseïdora d'un notable tresor de cultura. Aquest patrimoni cultural és un testimoni viu del seu passat i com a tal va lligat a la seva història i als seus esdeveniments. Les etapes d'aquest passat històric són, per tant, l'explicació i el condicionament del patrimoni cultural català, del qual forma una part molt essencial el seu patrimoni documental.

La divisió territorial de Catalunya està estructurada, segons l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006, en municipis, comarques i vegueries. La comarca és un ens local per a la gestió de competències i serveis locals.

Catalunya s'organitza en 41 comarques a les quals el Govern té l'obligació de dotar d'una estructura arxivística de caràcter comarcal o municipal.

En aquest context, l'any 1985 es va aprovar la Llei 6/1985, del 26 d'abril, d'arxius, primer referent de normalització del Sistema d'Arxius a Catalunya. Posteriorment, l'any 2001, es va actualitzar la normativa i s'aprovà per unanimitat la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents que ha esdevingut el referent normatiu els darrers anys en matèria d'arxius i gestió documental a Catalunya.

I en conseqüència es crea el Sistema d'Arxius de Catalunya que és el conjunt d'òrgans de l'Administració i d'arxius que, amb normes i procediments, garanteixen, d'acord amb els seus valors, la gestió, la conservació, la protecció, la difusió correctes de la documentació de Catalunya, i l'accés a aquesta documentació. Formen part del Sistema d'Arxius de Catalunya els arxius a què fa referència l'article 20 de la Llei, l'òrgan del Departament de Cultura que tingui assignades les funcions (Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni / Subdirecció General d'Arxius i Museus), el Consell Nacional d'Arxius i la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental.

Així, s'ha anat construint el Sistema d'Arxius de Catalunya que s'ha La divisió comarcal és una organització territorial específica de Catalunya amb una tradició històrica remarcable i que ha estat el model de desplegament del Sistema d'Arxius de Catalunya.

El model preveu disposar d'un Sistema que incorpori una xarxa d'arxius amb un Arxiu Nacional, 41 arxius comarcals i arxius municipals en els municipis de més de 10.000 habitants. Òbviament, el sistema incorpora altres arxius, públics i privats, que són part fonamental del mateix i que resten expressants en l'article 20 de la Llei d'Arxius i documents:

1. El Sistema d'Arxius de Catalunya és integrat pels arxius següents:

- a) L'Arxiu de la Corona d'Aragó.
- b) Els arxius de la Generalitat de Catalunya.
- c) Els arxius de les diputacions provincials i els dels municipis de més de deu mil habitants.
- d) Els arxius de les universitats.
- e) L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona.
- f) Els arxius històrics provincials.
- g) Els arxius diocesans i capitulars de l'Església catòlica.
- h) Els que hi siguin integrats d'acord amb el que estableix l'apartat 2.

2. Per resolució del conseller o consellera de Cultura, un cop comprovat que compleixen els requisits establerts per l'article 21.1 i amb l'informe previ del Consell Nacional d'Arxius, es poden integrar al Sistema d'Arxius de Catalunya:

- a) Els arxius de municipis de menys de deu mil habitants i els d'altres entitats públiques o d'entitats dependents de les administracions públiques no establerts per l'apartat 1.
- b) Els arxius d'entitats o persones privades altres que els establerts per l'apartat 1.

3. Les administracions competents han de fomentar d'una manera preferent la incorporació al Sistema d'Arxius de Catalunya dels arxius dels municipis d'entre cinc mil i deu mil habitants.

A dalt a l'esquerra, l'Arxiu Nacional de Catalunya, a la dreta l'Arxiu comarcal de la Garrotxa i a dalt, l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Aquest serien els 3 nivells d'arxius públics que han de donar la cobertura a nivell nacional, comarcal i local al patrimoni documental de Catalunya sens perjudici d'aquelles accions dels arxius d'altres institucions, públiques o privades, com són diputacions, universitats, església, associacions, etc. sempre que compleixin amb els requisits dels Sistema d'Arxius de Catalunya i garanteixin la conservació, tractament accés i difusió del patrimoni documental.

2. Introducció al Projecte 'Apadrinem el Patrimoni': connectem educació i patrimoni cultural.

Aquesta ponència presenta les sinèrgies entre centres culturals i educatius i el valor afegit quan treballen coordinadament en projectes sobre el patrimoni cultural. I, en un sentit ampli, el valor de l'aprenentatge quan es desenvolupa amb tecnologia dinàmica i propera als alumnes. A aquesta relació entre objectius de centres educatius i culturals en un programa estable, es suma una metodologia comuna pels centres amb tecnologies de l'aprenentatge per mitjà d'una plataforma tecnològica motivadora pels alumnes.

El Departament d'Ensenyament i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya impulsen el projecte "Apadrinem patrimoni" relacionant el coneixement del patrimoni cultural orientat als centres i serveis educatius de Catalunya. Aprofitant les tecnologies de l'aprenentatge com suport al programa d'acció coordinada al voltant d'un element cultural d'àmbit local o comarcal.

El programa “Apadrinem el nostre patrimoni” s’inspira en experiències prèvies de foment del coneixement dels elements patrimonials de l’entorn amb una actitud participativa de la comunitat escolar. Es basa en la idea de l’apadrinament d’un element patrimonial per part del centre educatiu, donar-li valor i aprofundir en el seu coneixement des del punt de vista històric, artístic, cultural o científic i fer que aquest coneixement sigui socialment rellevant; és a dir que arribi a la pròpia comunitat i a l’entorn de l’escola. L’apadrinament d’un element patrimonial implica accions de recerca interdisciplinària, en el marc dels currículums de les diferents matèries, especialment de les ciències socials, així com accions de participació de la comunitat educativa i local a l’entorn de l’element, que poden consistir en tasques de preservació i difusió.

El programa integra els objectius dels àmbits de la cultura, i específicament del patrimoni cultural, i del món educatiu en el programa i que es garanteixi un protocol de desenvolupament del projecte amb una metodologia consensuada entre els dos departaments i extrapolable a qualsevol municipi o comarca a través dels centres educatius, CRPs o centres culturals col·laboradors (arxius, biblioteques, museus).

A part, la incorporació d’una plataforma tecnològica permet disposar d’informació elaborada des de tots els agents col·laboradors i projectar els treballs i resultats en un entorn tecnològic que facilita l’aprenentatge.

3. Eixos de la col·laboració interdepartamental. Col·laborar per assolir objectius de qualitat i millorar l’aprenentatge de l’entorn.

El Departament d’Ensenyament és l’òrgan de l’administració de la Generalitat de Catalunya al qual correspon la proposta i execució de les directrius del Govern en matèria de política educativa en tots els àmbits de l’ensenyament no universitari. El Departament d’Ensenyament vol potenciar la innovació educativa entorn al patrimoni cultural de Catalunya a través del programa “Apadrinem el nostre patrimoni”.

El Departament de Cultura, dirigeix els arxius, biblioteques i museus de la Generalitat de Catalunya amb la funció d’aplegar, conservar i difondre el patrimoni museístic, documental i bibliogràfic de Catalunya, realitzant activitats de divulgació i fomentant-ne la recerca. Com a institució gestora d’una part tan important del patrimoni cultural nacional, desenvolupa la seva pròpia funció cultural transmetent i divulgant a la societat els continguts d’alt valor que s’hi conserven. Amb aquesta finalitat ha implementat experiències pilot de difusió del patrimoni documental entre l’alumnat de l’ensenyament primari i secundari, mitjançant el disseny i posada en marxa de serveis didàctics a l’Arxiu Nacional de Catalunya i altres arxius. No obstant, el projecte inclou, com veurem més endavant, una visió amplia del patrimoni cultural i, per tant, una participació activa d’altres centres de referència cultural com són biblioteques i museus.

I en aquest marc competencial el projecte “Apadrinem el nostre patrimoni” neix amb la voluntat de fomentar el coneixement dels elements patrimonials de l’entorn amb una actitud participativa de la comunitat escolar. L’apadrinament d’un element patrimonial implica accions de recerca interdisciplinària, en el marc dels currículums de les diferents matèries, especialment de les ciències socials, així com accions de participació de la comunitat educativa i local a l’entorn de l’element, que poden consistir en tasques de preservació i difusió. Els elements patrimonials que els centres educatius poden apadrinar poden ser

vestigis materials, llocs de memòria o simbòlics per la seva significació, elements culturals immaterials (tradicions, balls, etc.) o bé espais naturals.

Per tant, ambdós departaments tenen uns objectius i interessos comuns, i han dissenyat un model de col·laboració per desenvolupar projectes educatius per millorar el coneixement del patrimoni cultural entre l'alumnat dels centres educatius de Catalunya. Aquest acord té per objecte establir la col·laboració entre el Departament d'Ensenyament, a través de la Direcció General de Batxillerat, i el Departament de Cultura, a través de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni (Subdirecció General d'Arxius) de la Generalitat de Catalunya pel desenvolupament de projecte "Apadrinem el nostre patrimoni" i d'altres en matèria de patrimoni cultural orientats als centres i serveis educatius de Catalunya. I es concreta amb els compromisos genèrics següents:

El Departament d'Ensenyament es compromet a:

- Garantir el suport didàctic i logístic pel desenvolupament de projecte "Apadrinem el nostre patrimoni" a través de la xarxa de centres i serveis educatius del Departament d'Ensenyament.
- Posar a l'abast dels centres educatius l'accés a la informació dels arxius i ens responsables d'entitats culturals i museus, fòrum, documentació i fons primàries.
- Incorporar les accions incloses al projecte "Apadrinem el nostre patrimoni" als plans de formació i innovació educativa del Departament d'Ensenyament
- Impulsar la difusió institucional d'aquest projecte.

El Departament de Cultura es compromet a:

- Garantir el suport professional i tècnic del personal adscrit als arxius, biblioteques i museus de la seva titularitat, especialment, el personal adscrit al serveis didàctics i el personal que desenvolupi actuacions de suport a la innovació i la recerca educativa.
- Mantenir disponible els recursos materials d'infraestructura, de maquinari informàtic i d'administració adequats a les seves comeses.
- Posar a l'abast dels centres educatius i els docents la informació sobre els fons documentals, bibliogràfics i museístics que siguin d'interès per a la materialització d'aquest projecte a tot el territori.
- Impulsar la difusió institucional d'aquest projecte.
- Facilitar l'elaboració de materials didàctics vinculats amb els centres culturals vinculats al projecte.
- Potenciar la connexió entre els centres culturals i educatius en l'àmbit local i comarcal, especialment en el context del projecte apadrinem patrimoni.
- Facilitar la formació dels docents en eines de recerca a través del documentació i objectes dels centres culturals de referència i l'ús de les noves tecnologies aplicades a la difusió del patrimoni cultural en general.

Cal entendre que aquest compromisos genèrics es concreten, com veurem en el detall de la ponència, en accions específiques en tot l'àmbit territorial de Catalunya. Finalment, en el marc de la col·laboració, s'ha de considerar que aquest projecte genera una acció eficient en un àmbit territorial amplia i proposa 2 línies d'acció claus:

- Sumar els recursos de les xarxes territorials per assolir un abast en totes les comarques de Catalunya en les quals el projecte es vagi implantant.

- Generar espais comuns de debat i reflexió entre els 2 àmbits, tant a nivell genèric com específics dels diferents àmbits. Un bon exemple és el Grup Didàctica i Arxius constituït l'any 2002 que genera seminaris i jornades cada 2 anys on hi ha representants del món dels arxius, biblioteques, educació, universitats, etc.

4. Descripció del programa.

Tal com hem esmentat, l'apadrinament d'un element patrimonial implica accions de recerca interdisciplinària, en el marc dels currículums de les diferents matèries, especialment les de l'àmbit social artístic i cultural; i la participació de la comunitat educativa i local en tasques de preservació i difusió.

Aquest treball curricular fomenta la sensibilització en vers patrimoni local, així com el reconeixement, per part de la comunitat escolar i local, del paper que aquest patrimoni té en la cohesió social i ciutadana i en la construcció del sentiment de pertinença a l'indret. Des del punt de vista del currículum per competències, el projecte permet que l'alumnat posi en practica els coneixements apresos i actuï en favor de la societat.

Les diverses experiències que, en aquesta línia, s'han realitzat a Catalunya, ens demostren els avantatges educatius de l'aplicació del patrimoni com a recurs didàctic: comporta l'aplicació d'una metodologia activa, en què l'alumne és el protagonista del seu aprenentatge, alhora que es facilita la seva implicació amb el territori i la societat des de la promoció de l'exercici d'una ciutadania crítica i responsable.

Els aprenentatges que es realitzen en els projectes d'apadrinament faciliten la introducció d'una metodologia altament competencial a l'aula i, per tant, poden contribuir de manera significativa a la millora de la qualitat de l'ensenyament del nostre país.

El programa s'adreça al cicle superior de primària i a l'educació secundària obligatòria i el porta a terme un grup d'alumnes, generalment un curs o un nivell, que realitza una tasca de recerca vinculada al currículum escolar, entorn de l'element apadrinat, també realitza tasques relacionades amb la seva protecció i difusió.

El curs 2013-2014 s'han posat en funcionament el programa pilot amb 20 experiències que han permès avaluar els resultats i incorporar millores

Des del punt de vista patrimonial, la proposta permet apadrinar, als centres, els següents elements:

- Vestigis materials de diferents èpoques històriques (jaciments arqueològics, edificis, camins històrics, fabriques, monuments...).
- Llocs de memòria (emplaçaments simbòlics per la seva significació, tot i que no quedin vestigis materials).
- Elements immaterials de la cultura popular (balls, cançons, rondalles, festes i altres tradicions...).
- Espais naturals (rius, fonts, boscos, paratges,...).

Per a la concreció i desenvolupament del projecte, s'han d'activar els contactes entre els responsables locals de la gestió del patrimoni, que han de donar suport científic i logístic a les activitats escolars. També és recomanable contactar amb altres entitats (universitats, centres d'estudi o recerca, museus, arxius, associacions cíviques...), que poden, també, oferir assessorament o bé suport a accions de difusió.

No obstant, i com veurem més endavant, és molt important que es dibuixi una línia de responsabilitats del projecte que estigui liderada pels departaments d'Ensenyament i Cultura com a màxims responsables del sistema educatiu i cultural de Catalunya. Aquest lideratge del projecte ha de permetre desenvolupar-lo de forma homogènia en tot el territori i incorporar aquells elements que s'hagin detectat com a necessaris per millorar el projecte. A partir d'aquestes premisses, els agents locals i comarcals són els actors principals en tant en quan apliquen el projecte.

5. Finalitat i objectius del programa.

Com hem vist anteriorment, la principal finalitat del Programa: Apadrinem el nostre patrimoni és fomentar el coneixement dels elements patrimonials de l'entorn amb una actitud participativa de la comunitat escolar.

Els objectius generals del programa són:

1. Promoure el coneixement del patrimoni monumental, cultural i natural del país.
2. Ajudar a desenvolupar en els alumnes el sentit de vinculació i pertinença al territori.
3. Projectar el coneixement adquirit per l'alumne sobre l'element patrimonial a la pròpia comunitat i a l'entorn de l'escola.
4. Promoure la participació ciutadana activa i responsable dels joves.

Les àrees curriculars de referència són les següents:

1. Ciències socials, geografia i història (ESO)
2. Educació visual i plàstica (ESO)
3. Ciències de la naturalesa (ESO)
4. Coneixement del medi natural, social i cultural (Primària)

Els objectius operatius conformen el vincle del projecte amb el currículum prescriptiu d'aquelles matèries o àrees del nivell educatiu de primària o secundària, a partir dels quals es seleccionen els objectius curriculars de referència que un cop detallats per poder ser avaluats passen a ser els objectius operatius del projecte. Així, els objectius operatius del projecte són:

1. Situar el patrimoni cultural i natural en el context social i territorial d'on provenen.
2. Concretar els aspectes formals, estètics, de context i discursius, o bé les característiques i els valors naturals que destaquen en l'element patrimonial.
3. Valorar el patrimoni com a font d'informació sobre la vida i el pensament de les societats, contemporànies i històriques, respectant aquestes realitats patrimonials tant pròpies com alienes.
4. Participar de forma cooperativa en la recuperació de la memòria històrica, la conservació i difusió del patrimoni natural i cultural i la vida social de l'entorn.
5. Identificar i resoldre interrogants i problemes relacionats amb fenòmens i elements significatius de l'entorn natural, social i cultural.
6. Utilitzar estratègies de cerca i tractament de la informació, i analitzar els resultats i plantejar solucions alternatives als problemes.

Els objectius curriculars de la matèria de ciències socials, geografia i història a l'educació secundària obligatòria seleccionats són:

1. Adquirir el sentit de responsabilitat compartida envers el patrimoni cultural i natural, exercint una ciutadania responsable i compromesa en les comunitats de pertinença.
2. Valorar el patrimoni cultural com a herència i llegat dels grups humans i manifestació de la seva riquesa i diversitat. Comprendre els elements bàsics de les manifestacions artístiques dins el seu context
3. Participar de forma cooperativa en l'elaboració, realització i avaluació de projectes rellevants a partir del plantejament d'interrogants i problemes en relació a la recuperació de la memòria històrica, la conservació del patrimoni natural i cultural i la vida social de l'entorn.
4. Desenvolupar una actitud activa en relació a la conservació i preservació del patrimoni natural i cultural, contribuint a donar-lo a conèixer.

Els objectius curriculars de la matèria d'educació visual i plàstica de l'educació secundària obligatòria seleccionats són:

1. Observar; mirar, comprendre i interpretar de forma reflexiva i crítica l'entorn natural i cultural propi, demostrant sensibilitat vers la realitat patrimonial i les seves qualitats, estètiques i funcionals, així com contemplar d'altres realitats culturals, com a forma d'enriquiment cultural i de generar nous coneixements.
2. Apreciar als valors culturals i estètics identificant, interpretant i valorant els seus continguts, entenent-los com a part de la diversitat cultural, contribuint al respecte, conservació i millora.
3. Desenvolupar activitats i projectes col·lectius que potenciïn les possibilitats expressives, crítiques i comunicatives dels diferents procediments i processos de recerca artística i visual i afavoreixin el diàleg i la col·laboració.
4. Expressar-se amb creativitat, mitjançant les eines del llenguatge plàstic, visual i audiovisual i emprar de forma flexible altres recursos, tècniques i mitjans, provinents d'altres àmbits del coneixement.

Els objectius curriculars de la matèria de ciències de la naturalesa de l'educació secundària obligatòria seleccionats són:

1. Cercar i seleccionar informació sobre temes científics, utilitzant diferents mitjans i fonts, valorar-la críticament i emprar-la per orientar i fonamentar les pròpies opinions i actuacions.
2. Cooperar en grups socialment heterogenis en la resolució de problemes abordables amb els conceptes i procediments propis de les ciències, demostrant iniciativa i creativitat en el plantejament de propostes.
3. Analitzar i valorar la importància d'utilitzar els coneixements científics i les interaccions de la ciència i la tecnologia, per satisfer les necessitats humanes i per participar en la presa de decisions sobre problemes locals i globals.

Els objectius curriculars de l'àrea de coneixement del medi natural, social i cultural a l'educació primària seleccionats són:

1. Situar el patrimoni cultural i natural en el context social territorial d'on provenen.
2. Concretar els aspectes formals, estètics, de context i discursius, o bé les característiques i els valors naturals que destaquen en l'element patrimonial.
3. Valorar el patrimoni com a font d'informació sobre la vida i el pensament de les societats, contemporànies i històriques, respectant aquestes realitats patrimonials tant pròpies com alienes.
4. Participar de forma cooperativa en la recuperació de la memòria històrica, la conservació i difusió del patrimoni natural i cultural i la vida social de l'entorn.
5. Identificar i resoldre interrogants i problemes relacionats amb fenòmens i elements significatius de l'entorn natural, social i cultural.
6. Utilitzar estratègies de cerca i tractament de la informació, i analitzar els resultats i plantejar solucions alternatives als problemes.

6. Justificació Pedagògica.

El coneixement del patrimoni local des d'un punt de vista històric, artístic, cultural, natural i científic és important per fomentar la implicació dels alumnes en el territori i la societat i, en darrer terme, per promoure l'exercici d'una ciutadania crítica i responsable. El programa des d'un punt de vista pedagògic, facilita que l'alumnat assolixi les competències bàsiques del coneixement artístic, social, cultural, científic i històric, en promoure la utilització, per part del professorat, d'una metodologia activa, en la qual [l'alumna és el protagonista del seu propi procés d'aprenentatge.

Les estratègies principals del programa són:

1. Utilització del patrimoni cultural i natural com a recurs didàctic.
2. Ús del treball per projectes com a metodologia interdisciplinària i motivadora en la qual l'alumne és el protagonista del propi procés d'aprenentatge.
3. Ús de la metodologia de treball per projectes per a l'assoliment de les competències bàsiques, amb un èmfasi especial en l'artística i cultural i la social i ciutadana.
4. Realització de debats interns entre l'alumnat en relació amb l'element patrimonial.
5. Projecció i difusió de l'element patrimonial a l'escola i la comunitat.

Les activitats principals són:

1. Identificació: Tria de l'element patrimonial.
2. Cerca, selecció i tractament de la informació.
3. Caracterització de l'element: època, estil, autor, ...
4. Catalogació i elaboració documental sobre l'element patrimonial.
5. Participació en la seva conservació.
6. Participació, en activitats extracurriculars interdisciplinàries i de divulgació.

7. Organització i recursos del projecte.

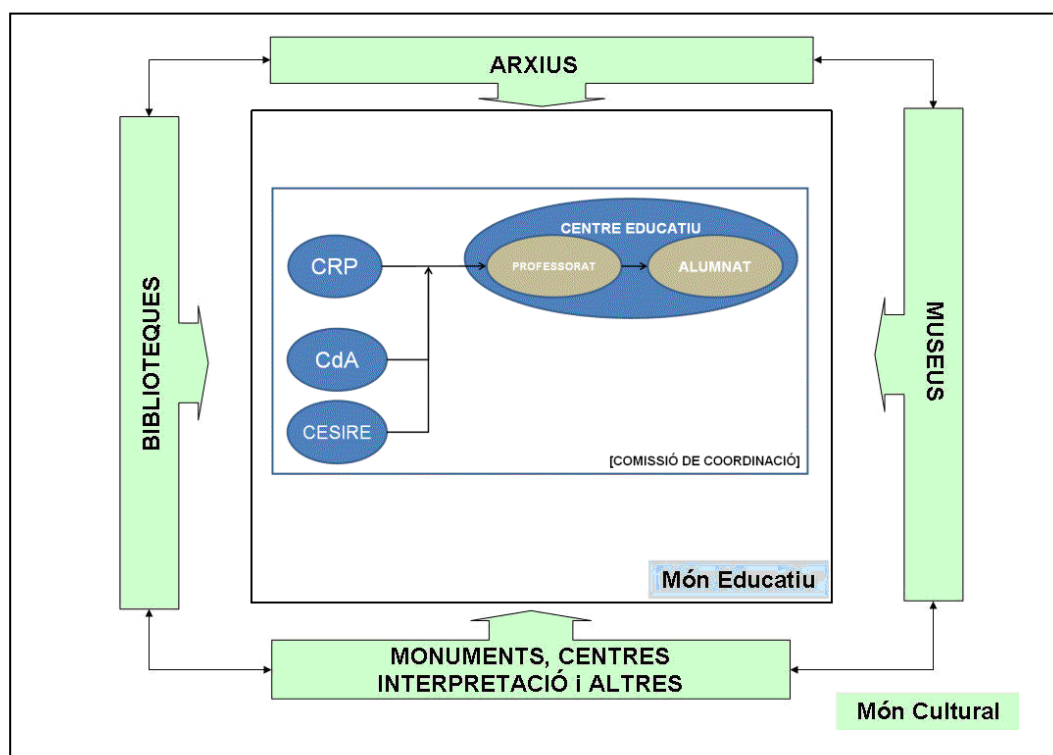
Una reflexió clau és fixar quin és el centre del projecte. El centre del projecte són els alumnes dels diferents centres educatius i dels nivells proposats. L'èxit del projecte està en la capacitat de coordinació, intercanvi i suma de coneixement dels agents que intervindran en els diferents estadis del projecte. Com veurem més endavant, en l'estadi de planificació seran els departaments de la Generalitat de Catalunya amb competències amb educació i cultura qui dissenyaran el projecte i el reforçaran amb el màxim de recursos i continguts. Sempre, aquesta planificació, desenvolupada i implementada amb el retorn dels centres col·laboradors que permetrà una millora constant del projecte.

L'organització preveu un esquema de planificació i desenvolupament que té 2 agents clau: els departaments d'ensenyament i el Departament de Cultura. El disseny i la planificació del programa ha buscat la complicitat dels agents operatius que el model educatiu català té: els Instituts (professorat), els Centres de Recursos Pedagògics, els Camps d'Aprenentatge i les universitats.

Els agents operatius són:

- Agents educatius. Les escoles i instituts, els Centres de Recursos Pedagògics (CRPs), els Camps d'Aprenentatge i el Centre de Suport a la Innovació i la Recerca Educativa (CESIRE) que aporten els continguts i recursos pedagògics essencials.
- Agents culturals / patrimonials. Els arxius, biblioteques, museus i centres d'interpretació són els referents culturals local i comarcals que han de facilitar els continguts i coneixements relacionats amb l'element patrimonial seleccionat des de les diferents vessants. És a dir, aportant la informació / documentació com a font primària (arxius o museus) o com fons de referència (biblioteques o centres interpretació)
- Agents tecnològics. El suport i aliances amb agents tecnològics, interns o externs, com pot ser el Mobile World Congress aporten elements tecnològics que faciliten l'aprenentatge amb les 'TAC', tecnologies de l'aprenentatge i comunicació.

El següent esquema dibuixa les connexions entre els diferents agents operatius, tenint present la necessitat d'una avaluació constant i incorporant les millores necessàries al projecte. A tals efectes, es constitueix una Comissió de coordinació:

- Centres Recursos Pedagògics. A cada CRP participant hi ha d'haver una persona responsable de la dinamització del projecte a la seva zona, que s'encarregarà de:

1. Proposar la participació dels centres.
2. Fer la difusió del programa als centres i professorat de secundària obligatòria.
3. Oferir formació al professorat de la zona.
4. Promoure l'intercanvi de pràctiques educatives vinculades al programa entre els centres de la zona i, del territori en coordinació amb altres CRP.
5. Fer el seguiment i avaluació del projecte de centre.

- Camps d'Aprenentatge.

1. Elaborar propostes didàctiques conjuntament amb el CRP i el centre i integrades en el Projecte Curricular del Centre.
2. Donar suport didàctic, organitzatiu i material, per al seu desenvolupament per part del centre.
3. Formació del professorat
4. Generar recursos susceptibles de ser emprats pels centres, amb coordinació amb el CESIRE.

- Centres patrimonials (arxius, biblioteques i museus). Amb les especificacions de cada tipologia de centre i en funció de les fons primàries i secundàries disponibles els centres culturals tenen les següents funcions:

1. Donar suport al projecte mitjançant el suport professional i tècnic de personal adscrit als arxius històrics, biblioteques i museus.
2. Donar suport al projecte mitjançant el suport professional i tècnic de les xarxes de territorials d'arxius, biblioteques i museus de Catalunya. En el cas de museus també s'inclouen les xarxes temàtiques.
3. Posar a l'abast dels centres de recursos pedagògics de cada comarca la informació i documentació dels arxius, el material bibliogràfic i hemerogràfic de les biblioteques i exposicions dels museus.
4. Facilitar l'elaboració de materials didàctics vinculats amb els centres culturals vinculats al projecte.
5. Potenciar la connexió entre els centres culturals i educatius en l'àmbit local i comarcal, especialment en el context del projecte apadrinem patrimoni.
6. Facilitar la formació dels docents en eines de recerca a través del documentació i objectes dels centres culturals de referència i l'ús de les noves tecnologies aplicades a la difusió del patrimoni cultural en general.

- Comissió de Coordinació. Per a la implementació, el seguiment i l'avaluació del projecte, s'ha creat una comissió de coordinació integrada per tècnics del Servei d'Orientació i Serveis Educatius, el Servei d'Ordenació Curricular d'ESO i el Batxillerat i el Servei d'Innovació i Formació, amb la participació del Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEPAP-UAB) i el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA). Les funcions de la Comissió són:

1. La definició i supervisió curricular
2. La proposta de planificació del projecte
3. La coordinació i suport als CRP
4. El seguiment i avaluació general del programa
5. Definició i aprovació dels recursos necessaris: formació del professorat.
6. La relació amb altres entitats i institucions.

Aquesta comissió s'organitza amb un equip de gestió i un equip d'assessorament que té les funcions següents:

1. Assessorament tècnic als professionals dels CRP i a la pròpia comissió a través de l'entorn virtual i les reunions de coordinació.
2. Contacte amb altres entitats i institucions i orientar la connexió amb els CRP i els centres participants.
3. Participació en el disseny de les activitats de formació.
4. Col·laboració en l'adequació del projecte a la idiosincràsia dels CRP.
5. Definició de les fases del procés d'implementació i dinamització del projecte

Els recursos de suport i assessorament dels serveis educatius (CRP, CdA, CESIRE) són:

1. Orientar, en l'elecció del patrimoni a apadrinar.
2. Establir i facilitar el contacte amb responsables locals de la gestió del patrimoni, institucions, entitats i estudiosos o experts locals.
3. Oferir formació.
4. Assessorar al professorat en l'elaboració i realització del seu projecte de centre.
5. Col·laborar en el seguiment i avaluació del projecte
6. Afavorir la difusió dels projectes realitzats al voltant del patrimoni apadrinat

8. El Programa apadrinem el nostre patrimoni al centre educatiu: El projecte de centre

L'apadrinament implica que un centre educatiu inclogui en el seu Projecte Educatiu de Centre el coneixement i l'estudi d'un element patrimonial del seu entorn local o comarcal com a centre d'interès per a un o tots els seus nivells educatius.

1. La introducció d'unitats de programació a l'aula entorn a l'eix temàtic que defineix l'element apadrinat i que s'ajustin als objectius generals d'etapa per a cada nivell.
2. La realització d'accions de recerca interdisciplinària, en el marc dels currículums de les diferents matèries, especialment de les ciències socials, així com accions de participació de la comunitat educativa i local a l'entorn de l'element, que poden consistir en tasques de preservació i difusió.
3. L'oportunitat de realitzar activitats extracurriculars internivells i de divulgació extraescolar de la tasca duta a terme per alumnat sobre l'element apadrinat.
4. El desenvolupament, per part dels centres, d'una sèrie d'activitats entorn de l'element patrimonial, en el marc de les programacions curriculars, així com en altres espais escolars i extraescolars.
5. Al final de cada curs escolar, el treball realitzat per l'alumnat (o una selecció d'aquest) haurà de divulgar-se mitjançant exposicions, per via telemàtica o per altres mitjans.

9. Calendari.

La implantació del programa Apadrinem el nostre Patrimoni es desenvoluparà en diverses fases, al llarg de diversos cursos acadèmics, fins que es consolidi l'activitat en l'oferta educativa que es fa als centres. L'objectiu és reconèixer els projectes dels centres que els estan realitzant i posar a l'abast de tots els altres centres educatius de Catalunya la possibilitat d'incorporar-se al projecte, amb garantia de qualitat pedagògica i amb la participació dels serveis educatius.

En les fases d'implementació ens cal distingir entre la implementació global del programa que es desenvolupa per part del departament d'Ensenyament amb la col·laboració del Departament de Cultura, la intervenció dels serveis educatius i patrimonials i el desenvolupament al centre educatiu. Les fases principals són:

- Fase prèvia: Curs 2012-2013. Subdirecció General d'innovació, Formació i Orientació.
- Primera Fase: Inici del projecte. Curs 2013-2014
- Segona fase: Continuitat. Curs 2014-2015

Fases del procés als centres i als serveis educatius

ACTIVITATS	RESPONSABLE	OBSERVACIONS
Difusió del programa	CRP	Als centres del territori
Suport a l'elaboració del disseny del projecte de centre	CRP	
Proposta de projecte	CRP	Presentació al servei educatiu
Autorització / Validació	Serveis centrals	
Formació professorat	CRP, CdA	
Disseny del projecte	Centre	
Conformitat	CRP	
Implantació	Centre	
Seguiment	CRP/Centre	Incorporació de millores
Valoració final de resultats	CRP / Centre	

10. Avaluació.

L'avaluació d'aquest programa serveix per conèixer si aquesta metodologia millora el coneixement dels elements patrimonials de l'entorn amb una actitud participativa de la comunitat escolar. Per poder copsar aquesta millora del coneixement cal conèixer la coherència interna i externa del projecte i per això es fa una avaluació del disseny de la mateixa. Altrament el procés d'implantació del projecte en quan a recursos, requeriments, activitats i resultats obtinguts, establint una comparació entre allò que estava previst i allò que s'ha emprat en realitat, ens donarà una idea de les millores que caldrà aplicar per assolir els objectius establerts; al procés avaluatiu que aporta informació al desenvolupament del procés s'anomena, avaluació de la implementació. I en una darrera etapa, quan el projecte ja estigui consolidat, caldrà analitzar les conseqüències que haurà tingut aquest projecte en la consecució dels objectius curriculars i més concretament, la millora del rendiment escolar del l'alumnat participant. Aquest tipus d'avaluació s'anomena avaluació d'impacte, que es desenvoluparà quan el projecte estigui més avançat.

Avaluació del disseny. L'avaluació de disseny es planteja com la visió racional del disseny del projecte, avaluant la qualitat i l'adequació en la definició dels components de la cadena

de valor. Això defineix el nivell de pertinència de mateix, altrament, quan s'avalua l'articulació dels objectius amb els altres components del disseny s'està avaluant el nivell de coherència interna i finalment quan es tracti d'analitzar la relació entre el projecte i altres polítiques amb què pugui haver-hi sinèrgies o complementarietat, es definirà el nivell de coherència externa de programa o projecte.

Avaluació de la implementació. Avaluar si el funcionament del programa contribueix a assolir els resultats esperats, els processos d'ensenyament i aprenentatge, l'estructura organitzativa, la planificació i les relacions interorganitzatives (ajuntaments, arxius, etc.).

Avaluació de l'impacte. Té com a objectiu quantificar l'efecte sobre l'àmbit d'interès que és atribuïble al programa. L'impacte pot materialitzar-se en un canvi o bé en el manteniment de la situació inicial, el que importa és preguntar-se com hauria evolucionat la situació social indesitjable en cas que no s'hagués implementat el programa. Se cerca causalitat entre els canvis observats i el programa que s'estudia. És important aïllar l'efecte del programa d'altres factors, endògens (mètode d'avaluació) i exògens (coexistència amb altres programes...). Es poden mesurar:

- Resultats/eficàcia: considerant la població diana, si a curt termini s'han aconseguit satisfer els objectius estratègics (efectes esperats)
- Impactes: efectes esperats i no esperats, sobre la població diana i, especialment, sobre el conjunt de la població, tant a curt termini com a llarg/termini
- Eficiència (avaluació econòmica): compliment dels objectius estratègics amb relació als recursos invertits

11. Conclusions.

A finals del curs 2013-2014 s'ha realitzat l'avaluació de la implementació dels projectes dels centres participants, en la que els professionals dels CRP han actuat com a tècnics avaluadors. L'avaluació s'ha realitzat amb un qüestionari d'avaluació a partir de l'observació directa i l'entrevista als equips directius i professorat responsable. Com a conclusions del projecte creiem interessant esmentar de forma literal algunes de les idees i valoracions manifestades pels docents participants, que són els que apliquen el projecte amb els alumnes.

Síntesi d'objectius operatius dels projectes dels centres:

- Aprofundir en el coneixement específic de l'element apadrinat tot descobrint, valorant, respectant i difonent el propi patrimoni cultural.
- Integrar els coneixements adquirits al llarg de tot el curs en la realització d'un projecte multidisciplinar.
- Mostrar habilitat de recerca, anàlisi i processament de la informació.
- Demostrar concentració, capacitat de síntesi, autonomia i creativitat.
- Interpretar informació de diverses fonts (textos en català, castellà i anglès, documents, xerrades, visites, ...)
- Expressar els coneixements adquirits amb correcció, oralment i per escrit.

- Treballar en equip amb la intenció de planificar, realitzar i concloure de forma acurada les activitats, prenent decisions per consens atenent els diferents punts de vista.
- Facilitar eines metodològiques que permetin l'aprenentatge competencial
- Contribuir al desenvolupament de les competències bàsiques.
- Contribuir en l'educació en valors i el voluntariat.

Punts forts del programa: *(Transcripció literal de les valoracions expressades pel professorat)*

- La implicació del professorat en el projecte.
 - La inclusió de metodologies innovadores com ara l'aprenentatge servei, l'aprenentatge entre iguals i el treball cooperatiu.
 - L'accessibilitat al patrimoni.
 - Treball competencial de les diferents àrees del coneixement relacionades amb l'element patrimonial.
 - Els alumnes coneixen l'element patrimonial, el qual suposa un valor afegit per la implantació de curiositat de la història i la vida del poble
 - Crear ciutadans arrelats al seu entorn.
 - Crear un aprenentatge autònom i autogestionat pel propi alumnat essent el mestre tutor, el guia d'aquests aprenentatges.
 - La col·laboració amb les institucions municipals
 - Motivació i responsabilitat de l'alumnat
 - Importància del treball en grup
 - La coordinació del centre educatiu amb altres entitats de l'entorn.
 - L'alumnat pot posar en pràctica les competències adquirides en el cicle i poder dinamitzar activitats amb diferents col·lectius.
 - Proposta dinamitzadora i d'estímul docent i per a l'alumnat.
 - La coordinació del centre educatiu amb altres entitats de l'entorn.
 - L'alumnat pot posar en pràctica les competències adquirides en el cicle i poder dinamitzar activitats amb diferents col·lectius.
 - Possibilita treballar els continguts curriculars i l'assoliment de competències bàsiques a partir d'un treball interdisciplinar lligat a contextos reals

És indubtable que el triangle de coneixement entre educació, cultura i tecnologia és un valor afegit del Programa Apadrinem el nostre Patrimoni i en aquest context aquest programa disposa de tots els ingredients per assolir els seus objectius i esdevenir un referent tant pels centres educatius com els patrimonials, tant en un àmbit local com comarcal.

[ANNEX]

Projecte de georeferenciació del patrimoni català. Mobile History Map (MHM)

En aquesta mateixa línia i en estreta coordinació amb el Programa "Apadrinem el nostre Patrimoni" s'està desenvolupant el Projecte de georeferenciació del patrimoni català: Mobile History Map (MHM).

El projecte MHM consisteix en la georeferenciació d'elements del patrimoni monumental, cultural o natural de Catalunya en un mapa, a partir de la creació d'uns punts d'interès que incorporin informacions i continguts elaborats pels escolars i validats pel professorat.

El Mobile History Map (MHM) és un treball col·laboratiu realitzat per les escoles i instituts de Catalunya, amb la voluntat d'oferir a la ciutadania un recurs de consulta del patrimoni en la línia de l'aprenentatge-servei.

La finalitat és que l'alumnat realitzi un treball interdisciplinari, amb significació social que suposa posar en pràctica els coneixements apresos en relació a les competències: social, lingüística i digital.

La proposta didàctica es basa en el treball de cerca i elaboració de documentació sobre un element patrimonial i la seva georeferenciació amb l'ús de dispositius mòbils (telèfons i tauletes) i utilitzant la plataforma web i l'aplicació per a dispositius mòbils (App) Mobile History Map desenvolupada per Itinerarium i patrocinada per GSMA en el marc del mSchools.

Els protagonistes del projecte seran els centres educatius, amb el suport dels Centres de Recursos Pedagògics (CRP) i els Camps d'Aprenentatge (CdA) que n'asseguraran l'acompanyament i la coordinació territorial, conjuntament amb els serveis territorials i els serveis centrals del Departament d'Ensenyament, que comptaran amb la col·laboració i assessorament de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura.

